

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 6. listopada 1875. br. 4613. **kojom se za pučke učione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji izdaju ustanove „o polazku škole“.**

Na temelju §. 195. zakona od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, nalazi kr. zemaljsko-vladin odjel za bogoštovje i nastavu, radi provedbe §§. 43. do 52. rečenoga zakona, izdati za pučke škole privitu naredbu „o polazku škole“, koja stupa u kriepest od dne 1. listopada 1875.

Ivan Mažuranić s. r.

Kano što neima sumnje, da se dosadašnji neuspjeh pučke obuke u ovoj zemlji ima pripisati poglavito neurednu polazku škole, tako se je povoljnijemu stanju te obuke nadati samo onim razmjerom, kojim bude rastao broj djece školu uredno polazeće.

Uzroci su tomu zlu stari i poznati: velika udaljenost od škole, teški i zločesti putevi, pastirstvo, siromaštvo, itd. — zaprjeke, koje će po svoj prilici još dugo obstojati i neuredan polazak škole izpričavati, i kojim lieka donieti može samo vrieme i u vremenu preobrazba raznih, sa životom naroda i kulturnim stanjem zemlje uzko spojenih odnošajah.

Onim uzrokom valja još pribrojiti potičuću iz neukosti ravnodušnost da i neprijateljski duh mnogih roditeljah ili njihovih zamjenikah prama školi. Iz toga žalostnoga izvora dolazi, da mnogi roditelji polaženje škole gubitkom vremena smatraju te, zauzavljajuć djecu kod kuće, bar se fizičnom njihovom snagom na svoju korist poslužiti mniju; odatle se tumači i nemar za materijalne interese škole, kojemu su na mnogih rnjestih vidivom slikom one više ruševine nego li sgrade školske.

I ako je teško reći dokle će od tih zaprjekah trpjeti još pučke škole u ovoj zemlji; jedno je ipak nedvojbeno, da će kod ljudih, koji sami nepoznaju i neosjećaju blagodati obuke, moć tih zapriekah, na koliko su one naravi više moralne nego li fizične, do kraja skršiti biti podobno samo jedno, a to je: uvjerenje o koristi pučke škole, i to zrienjem plodovah njezinih.

I doista, kakovu privlačnu silu može imati škola tamo, gdje sve umovanje o spasonosnosti njezinoj pobija izkustvo, da djeca nakon višegodišnjega polaženja pučke škole nisu dostatne sigurnosti postigla niti u samih počelih obuke, znajući čitati i pisati upravo toliko, koliko je dovoljno, da se što prije opet zaboravi. —

Neima sumnje: bude li učitelj u školi svoju dužnost ne samo mekanički, nego s onim oduševljenjem, kojemu je izvor u sviesti uzvišena zvanja, obavljao; bude li s djecom po propisih pedagogike ljubezno i otčinski postupao; bude li ih, po dobro promišljenom nastavnom postupku, koristno ali prama djetinjoj naravi takodjer ugodno i zanimljivo obučavao: jamačno će djeca školu obljubiti, a takov učitelj iznieti će na vidjelo plodove svoga uzgoja i svoje obuke takove, da će i roditelji, očito ih videć, školi se prikloniti, za nju mariti i urednu nje polaženju pripomagati.

Zemlja ova može se sada već pohvaliti znatnim brojem dobrih pučkih školah; a takove su običao i pune. Jedno i drugo ponajviše je zasluga dotičnih učiteljah.

Nije dosta, da učitelj samo školske izostatke točno bilježi i prijavljuje; i od drugih organah, pozvanih da izvršuju ovu naredbu, očekuje se više, nego da samo oko kaznih nastoje.

Osobnom vrstnoćom i praktičkimi uspjesi svojega djelovanja učitelj, a prijateljskim savjetom i opomenami te dobrohotnom poukom kako on tako i ostali članovi občinskoga školskoga odbora i, gdje se prilika pruži, organi političke uprave više će koristiti, nego novčanom globom i zatvorom.

Toga radi i u samu je ovu naredbu ušla, kano uvjet daljemu strožijemu postupku, službena opomena (§ 12.).

Još je spomenuti i to, da će individualni odnošaji pojedinih miestah i predielah zahtievati različitu uporabu ove naredbe.

Nu i ako je uspjehu, na korist same stvari, glavnim uvjetom razborito uvaženje okolnostih u pojedinih slučajevih te ljubav i požrtvovnost za interese prosvjete pučke od strane onih, koji imaju sudjelovati pri izvadjanju ove naredbe: moći će tim većim pravom i morat će tamo, gdje bude zadovoljeno rečenim uvjetom i gdje se savjetom, opomenami i poukom nebude ništa moglo opraviti proti okorjeloj nemarnosti i zloj volji roditeljah, nastupiti bez obzira strogost njezinih propisah.

Naredba o polazku škole.

§. 1.

Od navršene sedme pa do dvanajste godine dobe svako je diete školu polaziti dužno; nu već od navršene šeste godine dobe svako je diete školu polaziti sposobno ili vlastno (§. 44. šk. zakona i §. 2. školskoga i nastavnoga reda).

§. 2.

Prama tomu ima se najmanje mjesec danah prije početka školske godine (§. 5. Škol. i nast. reda) obaviti popis svekolike, unutar školske občine nalazeće se, na polaženje škole obvezane djece bez razlike vjeroizpoviedanja, i to putem posebnoga odbora, kojemu su članovi načelnik dotične političke občine, dotični dušobrižnici, mjestni školski nadzornik, učitelj i dva izkusna, s mjestnimi okolnostmi pobolje poznata zastupnika dotične školske občine.

§. 3.

Da se popis djece obavi što točnije i pouzdanije, imat će načelnik političke občine dovoljno vremena, dan za popisivanje djece unaprjed odrediti ter ga u području školske občine načinom za druge javne oglase običnim obznaniti i gori pomenute članove popisnoga odbora k njemu pozvati.

§. 4.

Radi evidencije domaćih školskih sposobnjakah obratit će se načelnik političke občine najmanje 15 danah prije popisnoga roka na dotične dušobrižnike s pozivom, da iz rodnih knjigah (maticah) izpišu za porabu popisujućega odbora djecu na polaženje škole po zakonu obvezanu.

Isto će tako načelnik političke občine pozvati vlasnike tvornicah i većih obrtničkih radionicah, da podnesu popis djece kod njih zabavljene a na polaženje škole po zakonu obvezane.

Popis strane djece, u području školske občine nalazeće se i na polaženje škole obvezane, obaviti će načelnik političke občine sam.

Popis djece ima se obaviti u sjedištu škole.

§. 5.

Budući da su djeca, koja imaju kakovu tjelesnu ili duševnu manu, zatim djeca, koja se doma ili u privatnih zavodih obučavaju ili pako višu kakovu učionu polaze, od dužnosti polaženja obće pučke škole oproštena, valja da roditelji djecu bolestnu pred popisujući odbor dovedu, koji u dvojbjenih slučajevih može odrediti i liečničko pregledanje takove djece; a glede dalje navedenih okolnostih treba da se izkažu svjedočbom dotične škole.

§. 6.

Po izvorih i podatkih, u predidućih §§. 4. i 5. napomenutih, sastavit će popisujući odbor u tri eksemplara izkaz djece na polaženje škole obvezane, i drugi izkaz djece od polaženja škole zakonito oproštene ter će jedan od onih triuh eksemplarah ostaviti načelniku političke občine, drugi će izručiti občinskomu školskomu odboru, a treći učitelju, da si po njem sastavi školski imenik.

§. 7.

Obavljeni tim načinom popis djece kako na polaženje škole obvezane tako i od njega oproštene ima se u području školske občine najposlje za 8 danah shodnim načinom proglasiti, da roditelji ili njihovi zamjenici uzmognu uložiti svoje, ako kakovih bude, prigovore.

Roditelji ili njihovi zamjenici, kojim su djeca ostala možda pogrješno nepopisana, dužni su tu okolnost naknadno prijaviti popisujućemu odboru; što ako neučine, podpasti će jednako s onimi, koji glede svoje djece štoгод krivo naznače, pod kazni ustanovljene §. 46. al. 2. školskoga zakona.

Eventualne utoke proti postupku popisujućega odbora rješavaju političke oblasti prve molbe (podžupanije i gradska poglavarstva) te proti njim neima daljega priziva.

§. 8.

Djeca u smislu §. 1. ove naredbe obvezana, dužna su školu polaziti neprekidno.

S važnih razlogah vlastan je pojedini učitelj najviše na dva dana oprostiti diete od polazka škole.

Nu dokaže li se, da učitelj tu vlast zlorabi, bit će mu ona na predlog občinskoga školskoga odbora od županijskoga školskoga odbora oduzeta i kod školah s jednim učiteljem na mjestnoga školskoga nadzornika, a kod školah s više učiteljah na ravnajućega učitelja uz duže ili kraće vrijeme prenešena.

§. 9.

Da se o školskih izostacih potrebita očevidnost imati i proti nemarnim roditeljem u smislu zakona postupati može, dužan je učitelj svaki dan prije i poslje podne po svršetku obuke iz imenika svu unj upisanu djecu prozvati ter u dotičnu za taj dan opredjeljenu rubriku zabilježiti i one, koji su prisutni, i one, kojih neima u školi.

Prisutna djeca bilježe se točkom (.), neprisutna pako ili jednostavnom crtom (—) ili pako krstom (+) prama tomu, ako su pol dana ili čitav dan zanemariła.

§. 10.

Svaka zanemarena ura ima se izpričati najkasnije u roku od osam danah. Nedovoljno izpričane ure imaju se nedopuštenim izostatkom ravnimi smatrati.

Slučajevi, u kojih se izostatci iz škole imaju smatrati bezuvjetno izpričanimi ili dopuštenimi, jesu:

- a) bolovanje djeteta;
- b) potrebe djeteta kod kuće radi dvorbe i njegovanja opasno bolestnih roditeljah;
- c) ako je tko umro u obitelji dotle, dok nebude sahranjen;
- d) oluje, zapuhi ili inače nevrieme;
- e) neprohodni putevi (zimi na selu);
- f) dopust podieljen djetetu od učitelja (§. 8. ove naredbe) ili od občinskoga školskoga odbora (§. 19. naredbe ob upravi pučk. šk.);
- g) veliko siromaštvo (oskudica odielom ili obucom).

No slučajeve pod g. ako občinski školski odbor i izpriča, valja mu se podjedno odmah pobrinuti, da se oskudici takove djece doskoči od onih, koji |su zakonom na to obvezani (zakonski čl. XVI. od god. 1870. §. 52., zatim naredba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 11. prosinca 1874. §. 3., uvrštena u „sbornik“ zak. nared. od g. 1875. kom. I. br. 1.).

§. 11.

Poslje svakih 14 danah prebrojit će učitelj po svojih biljezkah zaostatke svakoga pojedinoga učenika ter će o njih posebni izkaz sastaviti i izručiti ga zajedno s izpričanimi dokaznicami občinskomu školskomu odboru za dalji postupak.

§. 12.

Proti nemarnim roditeljem ili njihovim zamjenikom nemože se radi izostatakah djece iz škole uporabiti prisilno sredstvo novčane kazne prije, nego što je dotičnik bio dobrim opomenut, i pošto je ta opomena ostala bez uspjeha.

S toga će občinski školski odbor, uzamši u svojoj mjesečnoj sjednici (§. 155. šk. zak.) u pretres izkaz izostatakah školskih, one roditelje ili njihove zamjenike, koji su se, nemogući dovoljno izpričati dječjih izostatakah, prvi put u krivnji zatekli, putem mjestnoga školskoga nadzornika ili drugoga kojega člana svojega najprije opomenuti i o dužnosti podučiti, ter će tu opomenu, prije koje ni občinska politička oblast na novčanu kaznu postupati nesmije, napose zabilježiti.

Ako se unutar daljih 14 do 14 danah, računajući od posljednjega izkaza izostatakah (§. 11.) nadje, da je isto diete neopravdanim načinom opet iz škole izostalo te se občinski školski odbor uvjeri, da su tomu izostatku krivi roditelji ili njihovi zamjenici, moći će po okolnostih, ili opomenu načinom gori naznačenim još jedan put ponoviti uz prijetnju daljimi zakonitim kaznama, ili pako, bude li upućen, da se bez uporave novčane kazni poboljšanju roditeljah nadati nije, ne-marnike odmah poslje prve opomene prijaviti občinskoj političkoj oblasti uz prilog opomenbenoga izvadka i izpričnih dokaznicah.

§. 13.

Občinska politička oblast odredi na to saslušanje roditeljah ili njihovih zamjenikah, a po potrebi i djece same, pak kada je stvar dovoljno objašnjena, izrekne svoju odluku.

Glasi li odluka na novčanu kazan, obznani se ona odmah odsudjeniku uz obaviest, da mu je prosto u roku od osam danah, računajući od dana obznane, proti dosudi kazne uložiti utok kod podžupanijske oblasti; a neučini li toga, da mu iznos kazne za osam danah valja platiti u školsku blagajnu, koja će mu o tom izdati namiru.

§. 14.

Bude li utok prijavljen, izreći će podžupanijska oblast na temelju spisah, dostavljenih joj od občinske političke oblasti, u što kraćem roku svoju odluku. U to ime nije joj uočnika osobno saslušati potrebno, ali joj ipak takovo saslušanje i dalje iztraživanje mora biti prosto u slučajevih, gdje joj se to za podpunu prosudbu stvari učini nužno.

Proti odluci podžupanijske oblasti neima daljega utoka.

§. 15.

Podžupanijska oblast dostavi svoju odluku uočniku ter ga, ako je osuda občinske političke oblasti potvrđijena, podjedno uputi, da dosudjenu kazan u roku od osam danah u školsku blagajnu plati, a občinsku političku oblast istodobno o tom obaviesti.

§. 16.

Nebude li kazan u roku, pomenutom u §§. 13. i 15. plaćena, bit će putem administrativne ovršbe učerana; a ako i ovršba ostane bezuspješna, zamieniti će se novčana kazan zatvorom od 1—2 dana.

§. 17.

Za prvi put se proti nemarnim roditeljem ili njihovim zamjenikom u pravilu uporavlja najmanja kazan od 1 for., premda se obzirom na broj zanemarenih urah i na stališ roditeljah može odmah odmjeriti i većim iznosom. — Dalje pooštrenje kazni do iznosa od 10 for. sliediti će prama tomu, da li su se neopravdani i poduži izostatci češće ponavljali i po težkoj nemarnosti i s koristoljublja roditeljah ili njihovih zamjenikah dogadjali.

§. 18.

Pokažu li se občinske političke oblasti u vršenju propisih proti nemarnim roditeljima ili njihovim zamjenikom nebrižne ili preko mjere popustljive, pritužit će se proti njim občinski školski odbori kod dotičnih podžupanijskih oblasti.

§. 19.

Pozvani od občinskoga školskoga odbora roditelji ili njihovi zamjenici dužni su se pozivu odazvati; inače će proti njim občinski školski odbor moći putem občinske političke oblasti potražiti pomoć mjestnoga redarstva ili žandarmerije po postojećih propisih.

§. 20.

Što je u predidućih §§. rečeno o polazku obće pučke škole i kontroli toga polazka te postupku proti nemarnim roditeljima ili njihovim zamjenikom, proteže se i na opetovnu obuku u smislu §. 61. školsk. zakona.

§. 21.

Djeca na polaženje škole obvezana dužna su po pravilu polaziti učionu onoga mjesta ili one školske občine, u kojem ili u kojoj im stanuju roditelji ili njihovi zamjenici.

Iznimku od toga pravila može za pojedine učenike dozvoliti občinski školski odbor, ako takovi učenici svjedočbom one strane učione, u koju preći žele dokažu, da su u nju primljeni. Kada se občinskomu školskomu odboru prijavi, da se je koje diete, na polaženje škole obvezano, u područje druge školske občine preselilo, imat će isti o tom obavijestiti odmah školski odbor one školske občine.

§. 22.

Roditeljem ili njihovim zamjenikom prosto je takodjer u mjestu, u kojem stanuju, mimo javne škole djecu svoju dati podučavati doma ili u privatnoj učionu. Nu u tom slučaju dužan je občinski školski odbor paziti na to, da je privatna učiona dozvoljena i prama propisom zakona uređena te da, što se tiče jamstva za valjanost i podpunost takove obuke, bude zadovoljeno uvjetom, propisanim §§. 50. i 51. školsk. zakona.

§. 23.

Prije navršene 12 dotično 11 godine niti su vlastni roditelji djecu izvaditi, niti učitelji odpuštiti ih iz obće pučke škole.

Jedino u slučaju, naznačenom u §. 48. školsk. zakona, mogu učenici, koji su u nauku dobro napredovali, već poslje četvrte godine polazka biti odušteni iz svakdanje učione. Nu ovaj napredak u nauku ima se konstatovati izpitom, koji će se sa svakim pojedinim takovim učenikom obaviti u prisutnosti mjestnoga školskoga nadzornika, izpitujućega učitelja i još jednoga člana občinskoga školskoga odbora.

U takovih slučajevih neće trebati, osobito na selu i u jednorazrednih učionah, djecu na duži polazak učione silom pridržavati, navlastito, ako su radi gospodarstva kod kuće silno potrebna ili ako se radi velikoga broja djece školu polaziti obvezane, a premalena prostora, bude radilo o tom, da se drugoj djeci, koja bi inače morala bez obuke ostati, načini mjesta u školi.

§. 24.

Naproti tomu bit će potrebno te će odgovarati duhu zakona, i občinskomu školskomu odboru morat će stojati prosto, u pojedinih slučajevih takovu djecu, koja su, osobito radi nemarna polazka škole, i iza same najpreče zadaće pučke škole, nenaučiv valjano čitati, pisati i računati, zaostala, pridržati na polazak škole i preko vremena zakonom opredjeljena.

§. 25.

Djecu, koja su obću pučku školu pet propisanih godinah valjano polazila, neće u ime odpusta iz škole trebat podvrgavati posebnomu odpustnomu izpitu, već će se ona obzirom na samo vrieme u školi provedeno smatrati obveze na dalji polazak svakdanje škole riešenom i izdat će joj se odpustnica propisana §. 10. „školskoga i nastavnoga reda“.